

Asia: VM/1272/03.01.00/2018

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mikkelin kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleiset kommentit

Nyt esitetty lakimuutos toisi mahdollisuuden tarkistaa ja rekisteröidä sähköisiä valtuutuksia ja muita tahdonilmaisuja myös Väestörekisterikeskuksen toimipisteessä, yhteispalvelussa sekä asiointivaltuutuspalvelun käyttäjäorganisaation toimipisteessä. Esityksestä ei käy ilmi se, millaiset palvelut tulevat olemaan valtuutuspalvelun piirissä. Tästä syystä on vaikea arvioida kokonaisvaikutuksia. Ehdotetut muutokset tukevat asioinnin helpottamisen tavoitetta ja palvelua on jo kysytty asiointipisteessä. Asiakasnäkökulmasta onkin selvää, että valtuutuspalvelun käyttöönoton tueksi tarvitaan toimipisteasiointia.

1 Esityksen vaikutukset

1.1 Toimipisteasiointi

Lakiluonnoksen vaikutuksia ja merkitystä kuntien asiointipisteiden osalta ei ole arvioitu riittävän kattavasti. Muutos toisi mukanaan kunnan asiointipisteisiin kokonaan uuden ja hyvin vaativan asiaryhmän. Asiointipisteiden henkilöstön rooli ei tulisi olemaan pelkästään asiakirjojen vastaanotto ja kirjaaminen. Asiointipisteen henkilöstön velvollisuudeksi tulisi valtuutuksen tekijän toimivaltaisuuden ja toimikelpoisuuden selvittäminen ja arviointi, joka voi olla hyvin vaikeaa lyhyen asiointiajan puitteissa.

Keskeisenä ryhmänä, jotka palvelua käyttäisivät, olisivat henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin. Nämä henkilöt ovat keskimäärin iäkkäämpää väestöä ja tämä tuo mukanaan ongelman henkilöiden toimintakelpoisuuden arvioinnin osalta. Lakiluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, muodostaako esimerkiksi jo pelkkä edunvalvontavaltuutuksen olemassa olo esteen valtuutuksen rekisteröintiin. Toimintakelpoisuuden rajoitusta koskevia päätöksiä tehdään verrattain vähän, vaikka henkilölle määrättäisiinkin edunvalvoja. Toisena ongelmakohtana ovat esimerkiksi muistisairaat henkilöt, mutta jotka kuitenkin ovat rekisterien mukaan oikeustoimikelpoisia. Tuleeko näissä tilanteissa asiointipisteen henkilökunnan arvioitavaksi, onko henkilö kykeneväinen ymmärtämään antamansa valtuutuksen merkityksen vai onko asiointipisteen henkilökunnalla oikeus luottaa rekistereistä saatavaan tietoon? Arviointitehtävä on hyvin vaativa ja huomioon tulee ottaa myös tähän liittyvät vastuukysymykset mahdollisissa väärinkäyttötilanteissa.

Ikäihmisten lisäksi toisena palvelun käyttäjäryhmänä tulisivat olemaan ulkomaalaiset henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin. Asiointipisteen henkilökunnalla tulisi olla valmiudet arvioida erilaisia ulkomaan viranomaisten antamia asiakirjoja, henkilöllisyystodistuksia jne. Myös tämä tehtävä voi olla hyvin haasteellinen.

Yhteisöjen osalta asiointipisteen henkilökunnalla tulisi puolestaan olla valmiudet ymmärtää erilaisia yritysten asiakirjoja. Kuolinpesien osalta toimivallan varmistaminen vaatisi valmiuksia perukirjojen, sukuselvitysten ja testamenttien tarkastamiseen.

Lakimuutos tulee aiheuttamaan siis huomattavan lisäkoulutustarpeen kuntien asiointipisteiden henkilöstölle. Koulutustarve tulee lisääntymään sitä mukaa, mitä laajemmaksi palvelu kehittyy – myös erilaiset vastuukysymykset tulevat olemaan ongelmallisia. Esitetty aikataulu on hyvin haasteellinen kuntien kannalta. Olisimmekin pitäneet hyvänä sitä, että ennen lain säätämistä toimipisteasiointia olisi pilotoitu ja että toimipisteasioinnin käynnistämiseen an-nettaisiin siirtymäaikaa. Varsinaisen toiminnan kannalta palvelun käyttöönotolla ei arvioida olevan merkittäviä kustannusvaikutuksia. Vaativa arviointivastuu luo kuitenkin painetta tehtävien vaativuuden arviointiin ja palkkojen uudelleentarkasteluun.

1.2 Asiointivaltuuspalvelun käyttövelvoite

Nykyisissä järjestelmissämme ei ole valtuutuspalvelun mahdollistavaa käyttöoikeushallintaa. Palvelun käyttöönotto aiheuttaa järjestelmien muutuskustannuksia. Kyseessä on uusi toimintatapa, joka edellyttää mm. valtuutuspalvelun tarpeen arviointia, asiointiprosessien kuvaamista puolesta asioinnin näkökulmasta, valtuutuspalveluun liittymistä ja käyttöliittymien muokkaamista jokaisen palvelun osalta erikseen. Lisäksi kunnat maksavat todennäköisesti ko. muutokset moneen kertaan järjestelmätaloille.

1.3 Eräiden tukipalvelujen maksullisuus

Esityksessä on mietitty sitä, kuinka valtio laskuttaisi käyttäjäorganisaatiota, mutta siitä ei käy ilmi kuinka kunnille korvattaisiin yhteispalvelupisteissä tehty rekisteröintityö (yhteispalvelun omakustannuseriaate). Tukipalvelujen maksullisuudesta tehty esitys ei motivoi kuntaa valtuutuspalvelun käyttöönottoon. Esitetään lisättäväksi lakiin kohta, jossa vähintäänkin toimipisteasiointia tuottavat kunnat vapautettaisiin asiointivaltuuspalvelun maksuvelvoitteista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta

Yhteispalvelulaki on perustunut ajatukseen siitä, että yhteispalvelussa hoidettavat asiat luetellaan lain 6 §:ssä. Nyt ehdotettava lisäys tarkoittaisi sitä, että tehtäviä voitaisiin jatkossa lisätä myös muuhun lainsäädäntöön. Muutos vaikeuttaa selvästi tehtäväkentän hahmottamista ja toisaalta uusien tehtävien seuranta vaikeutuu olennaisesti jatkossa. Tätä kehitystä emme pidä kannatettavana.

Hänninen Heli
Mikkelin kaupunki